

Д. В. Кучук

здоб. III курсу, спеціальність 081 «Право»

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Науковий керівник: д. ю. н., доцент кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Б. М. Орловський

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ХУЛІГАНСТВО: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Хуліганство є одним із найпоширеніших кримінальних правопорушень проти громадського порядку, що характеризується відвертою зневагою до суспільних норм та моральних засад. Українське законодавство визначає хуліганство як умисні дії, що супроводжуються особливою зухвалістю або винятковим цинізмом (КК України, ст. 296) [1, с. 124]. Попри усталене визначення, кваліфікація цього злочину у правозастосовній практиці викликає труднощі, оскільки межа між хуліганством та суміжними правопорушеннями, такими як насильницькі злочини чи майнові правопорушення, часто є розмитою. Як зазначав видатний криміналіст В. Я. Тацій, «кваліфікація хуліганства є однією з найбільш спірних у кримінальному праві через необхідність встановлення не лише об'єктивних ознак діяння, а й специфічного мотиву – явної неповаги до суспільства» [2, с. 78].

Основною складністю кваліфікації хуліганства є необхідність відмежування цього злочину від інших кримінальних правопорушень. Наприклад, якщо особа застосувала насильство до потерпілого, важливо визначити, чи мало воно самодостатній характер, чи ж було лише засобом вчинення хуліганських дій. Якщо потерпілий зазнав значних тілесних ушкоджень, скоєне може бути кваліфіковане не за статтею про хуліганство, а за статтями 121–125 КК України про умисні тілесні ушкодження (КК України, ст. 121) [1, с. 132]. Аналогічно, якщо мотивом дій винного є заволодіння чужим майном, діяння слід кваліфікувати як розбій, а не хуліганство (КК України, ст. 187) [1, с. 140]. Судова практика також засвідчує випадки, коли дії, які на перший погляд можуть здаватися хуліганськими, фактично є опором представникам влади (КК України, ст. 342) [1, с. 148].

Ще однією актуальною проблемою є визначення мотиву хуліганських дій. Відповідно до правової доктрини, хуліганство вчиняється з мотиву явної неповаги до суспільства, а не через особисті конфлікти чи корисливі мотиви. Однак у судовій практиці часто виникають ситуації, коли встановити цей мотив складно. Наприклад, якщо двоє осіб починають бійку на вулиці, слід з'ясувати, чи є це наслідком конфлікту між ними, чи ж їхні дії спрямовані на грубе

порушення громадського порядку. Якщо бійка має персональний характер, кваліфікація за статтею 296 КК України є неправильною, оскільки у такому випадку відсутній основний мотив – зневага до суспільства.

Сучасні тенденції у боротьбі з хуліганством свідчать про поступову еволюцію законодавства та правозастосування. В останні роки відзначається збільшення кількості хуліганських дій, що вчиняються із застосуванням спеціальних засобів, зокрема холодної або вогнепальної зброї. Такі діяння потребують більш жорсткої кримінальної відповідальності, що і передбачено частинами 3 та 4 статті 296 КК України, які встановлюють підвищену відповідальність за хуліганство із застосуванням зброї або за попередньою змовою групою осіб (КК України, ст. 296) [1, с. 156]. Як зазначав С. С. Яценко, «жорсткі санкції за хуліганство з використанням зброї мають не лише каральний, а й превентивний ефект, оскільки сприяють зниженню загального рівня насильницьких злочинів» [3, с. 95].

Крім того, в умовах цифрової епохи новим викликом є хуліганство у віртуальному просторі. Незаконне втручання у роботу веб-ресурсів, поширення шкідливого контенту або дії, що викликають суспільний резонанс, можуть розглядатися як кіберхуліганство, хоча наразі законодавство України не містить чіткої його дефініції. У цьому контексті актуальним є питання розширення правового регулювання для охоплення таких форм хуліганської поведінки.

Таким чином, кримінальна відповідальність за хуліганство є важливим елементом правопорядку, але її правозастосування стикається з численними проблемами. Основними питаннями залишаються чітка диференціація хуліганства від суміжних злочинів, встановлення хуліганських мотивів, а також необхідність адаптації законодавства до нових викликів. Важливим напрямом розвитку є уточнення складу злочину та підвищення ефективності судової практики у цій сфері. Як зазначав В. Я. Тацій, «кримінальне законодавство має своєчасно реагувати на зміни суспільних відносин, аби забезпечити належну кваліфікацію правопорушень» [2, с. 85].

З огляду на сучасні тенденції, доцільним є внесення змін до статті 296 КК України, які б чіткіше визначали кваліфікуючі ознаки хуліганства, зокрема щодо його вчинення у цифровому просторі, а також встановлення спеціальних норм щодо кіберхуліганства.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341 ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.03.2025).
2. Тацій В. Я. Кваліфікація хуліганства у кримінальному праві України. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 75-90.

*Секція IV. Кримінальне право, кримінологія та кримінально-виконавче право: доктрина,
законодавство та правозастосування в процесі євроатлантичної інтеграції*

---

3. Яценко С. С. Проблеми застосування кримінальної відповідальності за хуліганство. *Вісник кримінального права*. 2019. № 3. С. 88-100.